

**I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DWUJĘZYZNE IM. E. DEMBOWSKIEGO W GLIWICACH
ROK SZKOLNY 2019/2020**

**PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY
DLA UCZNIÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM KSZTAŁCENIA NA BAZIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ**

WSTĘP

I Liceum Ogólnokształcące Dwujęzyczne im. Edwarda Dembowskiego to szkoła umożliwiająca twórczy i wszechstronny rozwój ucznia, przygotowująca do dalszej nauki i życia we współczesnym społeczeństwie.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny jest zintegrowany ze Statutem Szkoły i wynika z założeń koncepcji pracy szkoły. Program powstał na bazie diagnozy środowiska szkolnego. Diagnozy dokonuje się w formie ankiety kierowanej do uczniów, rodziców i nauczycieli oraz rozmów diagnozujących zapotrzebowanie na działania wychowawcze i profilaktyczne. W naszej szkole wychowanie rozumiemy jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny skierowany jest do wszystkich członków społeczności szkolnej: uczniów, rodziców, nauczycieli, pracowników administracji i obsługi oraz uwzględnia współpracę z organizacjami i instytucjami w środowisku lokalnym.

Uwzględnia rolę wiodących czynników ryzyka i czynników chroniących we wszystkich czterech sferach rozwojowych, to znaczy w sferze fizycznej, psychicznej, społecznej i aksjologicznej.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny kładzie nacisk na rozwijanie kompetencji osobistych, społecznych, a także międzykulturowych naszych uczniów (samoświadomość, sprawczość, relacyjność, otwartość i kreatywność).

Program dostosowany jest do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb środowiska lokalnego.

Proponowane działania mieszczą się w czterech podstawowych sferach:

ZDROWIE – RELACJE – KULTURA – BEZPIECZEŃSTWO

MISJA SZKOŁY

Uczymy się nie dla szkoły, lecz dla życia.
Seneka Młodszy

Misją naszej szkoły jest rozwijanie otwartych, dociekliwych i krytycznie myślących młodych ludzi, potrafiących tworzyć nowy, lepszy świat poprzez szacunek i zrozumienie dla innych narodów i kultur.

GŁÓWNE CELE NASZEJ SZKOŁY

Jesteśmy szkołą bardzo dobrze przygotowującą ucznia do dalszego kształcenia oraz do pełnego i świadomego uczestniczenia w szybko zmieniającym się świecie poprzez:

- dostrzeganie potrzeb każdego ucznia;
- wyposażenie Go w niezbędną wiedzę i umiejętności;
- nauczanie samodzielnego zdobywania wiedzy;
- uczenie kreatywności i samooceny;
- kształtowanie postaw odpowiedzialności, uczciwości, samodyscypliny, solidności i kultury osobistej;
- stworzenie warunków do rozwijania zainteresowań i umiejętności;
- propagowanie zdrowego stylu życia z uwzględnieniem profilaktyki uzależnień;
- kształtowanie postaw szacunku i tolerancji z uwzględnieniem poszanowania dla różnorodności kulturowej, światopoglądowej i religijnej;

WIZJA SZKOŁY

W obszarze dydaktycznym:

- Naszym priorytetem jest dalsze podwyższenie poziomu przygotowania uczniów do egzaminów zewnętrznych, w tym matury międzynarodowej, konkursów i olimpiad przedmiotowych.
- Szczególny nacisk kładziemy na realizację podstaw programowych.
- Planujemy pracę w oparciu o wnioski wynikające z ilościowej i jakościowej analizy wyników egzaminów.
- Systematycznie kontrolujemy przyrost wiedzy i umiejętności poprzez badania wewnętrzne, w szczególności próbne egzaminy, badanie wyników nauczania, testy diagnostyczne.
- Rozpoznajemy potrzeby edukacyjne uczniów związane z ofertą zajęć pozalekcyjnych.

W obszarze wychowawczym:

- Naszym priorytetem jest skuteczna poprawa frekwencji uczniów.
- Szczególny nacisk kładziemy na podnoszenie motywacji ucznia do systematycznego uczęszczania na zajęcia szkolne.
- Systematycznie monitorujemy frekwencję i na bieżąco podejmujemy działania wychowawcze wobec uczniów.
- Indywidualizujemy pracę wychowawczą z uczniem.
- Pogłębiamy współpracę z rodzicami.
- Kształtujemy postawę odpowiedzialności ucznia za własny rozwój osobisty oraz społeczny.

MODEL ABSOLWENTA

JESTEM

uprzejmy	samodzielny	tolerancyjny
koleżeński	wytrwały	wrażliwy na problemy innych
kulturalny	dociekliwy	odpowiedzialny
wolny od nałogów	wnikliwy	doskonale przygotowany (stosownie do swoich możliwości)
punktualny	myślący krytycznie	do następnego etapu kształcenia
pracowity	kreatywny	Polakiem
uczciwy	asertywny	Europejczykiem
obowiązkowy	komunikatywny	obywatelem świata
	otwarty na zmiany	

MODEL ABSOLWENTA

POTRAFIĘ

uczyć się

rozwiązywać problemy

współpracować z innymi

zdobywać nowe umiejętności

samodzielnie korzystać z różnych źródeł wiedzy, nowoczesnych technologii, dóbr kultury

wyrażać własne zdanie

odnaleźć się w nowym środowisku, nowej sytuacji

wytrwale dążyć do wyznaczonych sobie celów

rozwijać swoje pasje

określać swoje mocne i słabe strony oraz pracować nad nimi

świadomie kierować własnym życiem

CHCEMY WYKSZTAŁCIĆ ABSOLWENTA O NASTĘPUJĄCYCH CECHACH:

- ✓ samodzielnie funkcjonującego w otaczającym go świecie
- ✓ łatwo przystosowującego się do zachodzących w nim zmian
- ✓ mającego określone zainteresowania, które będą mu pomocne w wyborze dalszej drogi życiowej
- ✓ ukierunkowanego na ciągły rozwój, samokształcenie i dyscyplinę
- ✓ o wysokiej kulturze osobistej, odpowiedzialnego, szanującego siebie i drugiego człowieka
- ✓ pozytywnie nastawionego do życia, wierzącego w siebie i swoje możliwości
- ✓ mającego duży szacunek dla historii, tradycji, kultury naszej ojczyzny i regionu
- ✓ tolerancyjnego i szanującego drugiego człowieka
- ✓ akceptującego odmienność innych i traktującego ją jako naturalną i stymulującą
- ✓ prawego, odróżniającego dobro od zła
- ✓ solidnego i punktualnego, dotrzymującego terminów i solidności wykonywanych prac
- ✓ promującego zdrowy styl życia
- ✓ aktywnie włączającego się w działania na rzecz innych

ZAŁOŻENIA PROGRAMU:

- Dalsze podnoszenie poziomu bezpieczeństwa i higieny uczniów w szkole i poza nią
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa uczniów w szkole, w szczególności uczniów klas pierwszych, realizacja założeń programu "Bezpieczna+" (*Rządowy programu wspomagania w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+”*)
- Wzrost kompetencji nauczycieli i rodziców w zakresie radzenia sobie w sytuacji przemocy domowej i szkolnej, uzależnień młodzieży
- Zorganizowanie profesjonalnej pomocy uczniom pochodzącym z rodzin dysfunkcyjnych
- Podniesienie wiedzy uczniów, nauczycieli i rodziców n/t szkodliwości i rozmiarów stosowania przez młodzież środków uzależniających
- Zapewnianie uczniom alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- Promocja zdrowego stylu życia
- Objęcie profesjonalną opieką uczniów niepełnosprawnych, dyslektycznych i z dostosowanym progiem wymagań oraz ich rodziców
- Objęcie szczególną opieką pedagogiczną uczniów z rodzin dysfunkcyjnych, zastępczych oraz w złej sytuacji materialnej
- Objęcie opieką uczniów uzdolnionych, pomoc w nakreśleniu planów życiowych i edukacyjnych, pomoc w radzeniu sobie ze stresem wynikającym ze stawiania sobie ambitnych celów
- Przeciwdziałanie uzależnieniom – realizacja programów wynikających z *Rozporządzenia MEN z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii*
- Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności nauczycieli i rodziców w zakresie radzenia sobie w sytuacji przemocy, kradzieży, przemocy domowej, uzależnień młodzieży, wagarów
- Pomoc w wyborze studiów wyższych
- Rozwijanie osobowości i wszechstronnych zainteresowań uczniów
- Umacnianie poczucia tożsamości narodowej i kulturowej
- Rozwijanie tolerancji i szacunku dla innych kultur i wartości
- Rozwijanie wrażliwości społecznej

CELE:

- Zapoznanie uczniów z występującymi zagrożeniami
- Kształtowanie właściwych postaw wobec występujących zagrożeń
- Kształtowanie postaw asertywnych, wzmacnianie psychiki uczniów
- Zapoznanie uczniów z osobami i instytucjami służącymi pomocą dziecku i rodzinie
- Ograniczenie przemocy szkolnej i przeciwdziałanie agresji, także wirtualnej
- Przeciwdziałanie handlu środkami odurzającymi na terenie szkoły i w jej otoczeniu
- Przeciwdziałanie uzależnieniom uczniów
- Zapoznanie uczniów ze sposobami spędzania wolnego czasu, które sprzyjają zdrowiu i prawidłowemu rozwojowi młodego człowieka
- Kształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy wobec zdrowia własnego i innych ludzi
- Pogłębienie wiedzy o realizacji zachowań prozdrowotnych, sprzyjających rozwojowi fizycznemu i psychicznemu młodego człowieka
- Pomoc w planowaniu dalszej ścieżki rozwoju
- Wychowanie w szacunku dla wartości narodowych
- Wychowanie w szacunku dla innych wartości i kultur
- Kształtowanie wrażliwości społecznej.

FORMY:

- Lekcje wychowawcze
- Szkolenia, warsztaty, prelekcje, pogadanki
- Badania ankietowe dotyczące poczucia bezpieczeństwa uczniów w szkole i okolicach szkoły
- Anonimowe badania ankietowe dotyczące m.in. uzależnień
- Zajęcia pozalekcyjne na terenie szkoły dostosowane do potrzeb młodzieży
- Działalność charytatywna w ramach Szkolnego Koła Wolontariatu

EFEKTY:

- Uczniowie czują się bezpiecznie w szkole i w okolicach szkoły.
- Uczniowie potrafią zachować się w sytuacjach trudnych i konfliktowych bez stosowania agresji.
- Uczniowie mogą liczyć na pomoc ze strony wychowawcy, pedagoga, psychologa; wiedzą, gdzie mogą się zwrócić z problemami szkolnymi i domowymi.
- Uczniowie mają świadomość szkodliwości uzależnień (w tym uzależnienia od mediów społecznościowych i Internetu), niebezpieczeństw, jakie one ze sobą niosą.
- Każdy uczeń, a zwłaszcza ten ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi (np. uczeń zdolny, dyslektyczny, niepełnosprawny) objęty jest właściwą opieką.
- Uczeń zna alternatywne formy spędzania wolnego czasu.
- Uczeń ma świadomość zagrożeń cywilizacyjnych.
- Uczniowie ostatnich klas liceum na terenie szkoły mogą uzyskać informacje o ofertach szkół wyższych i policealnych.
- Uczniowie znają i stosują zasady zdrowego stylu życia.
- Uczniowie potrafią planować dalsze kształcenie i ścieżkę życiową.
- Uczniowie zyskują poczucie sensu życia.
- Uczniowie szanują wartości i kulturę narodową.
- Uczniowie szanują odmienne wartości i inne kultury.
- Uczniowie są wrażliwi na potrzeby innych.

REALIZATORZY:

- Dyrektor i Rada Pedagogiczna I Liceum Ogólnokształcącego Dwujęzycznego im. Edwarda Dembowskiego w Gliwicach
- Pedagog szkolny, psycholog szkolny
- Doradca zawodowy
- Higienistka szkolna
- Samorząd Szkolny, Szkolne Koło Wolontariatu
- Rodzice
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

- Policja i Straż Miejska
- Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej

HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

L.p.	Zadanie	Cel operacyjny	Formy realizacji	Realizatorzy	Sposoby ewaluacji/lub diagnozy
1.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa uczniów, w tym realizacja założeń programu „Bezpieczna +”	1. Uczeń czuje się w szkole bezpiecznie, może liczyć na pomoc dyrektora, nauczycieli, pedagoga szkolnego, psychologa szkolnego. 2. Uczniowie rozumieją mechanizmy oraz rozpoznają symptomy różnych form przemocy. 3. Uczniowie mają świadomość konsekwencji stosowania przemocy wobec innych. 4. Nie toleruje agresji, przemocy, daje przykład właściwego zachowania. 5. Uczniowie będący świadkami bądź ofiarami przemocy wiedzą, do kogo zwrócić się o wsparcie (pracownicy szkoły oraz instytucje takie jak: Niebieska Linia, Centrum Pomocy Dziecku i Rodzinie, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Ucznia, Telefon Zaufania i inne) 6. Szkoła współpracuje z rodzicami w celu ograniczenia agresji i wandalizmu. 7. Uczeń ma możliwość uczestniczenia w zajęciach integracyjnych (rozwijanie postaw	Prelekcje z udziałem Policji i Straży Miejskiej Rozmowy z uczniami Lekcje wychowawcze Zajęcia z pedagogiem psychologiem Wycieczki, obozy Lekcje wychowania fizycznego, zajęcia sportowe	Dyrektor Policja Straż Miejska Edukatorzy zewnętrzni Wychowawcy Nauczyciele Nauczyciele wychowania fizycznego Pedagog Psycholog	Rozmowy z uczniami, rodzicami, nauczycielami Konsultacje dla nauczycieli i rodziców (liczba) Badania ankietowe

		społecznych, poprawnych zachowań) 8. Uczeń zna i stosuje zasady fair play.			
2.	Przeciwdziałanie nadużyciom powstałym w związku z rozwojem technologii informacyjnych	1. Uczeń zna i stosuje zasady bezpiecznego korzystania z technologii informacyjnych. 2. Uczeń posiada wiedzę o wpływie zbyt częstego korzystania z komputera i innych urządzeń multimedialnych na zdrowie człowieka. 3. Uczeń potrafi rozpoznać sytuacje manipulacji i nadużyć w świecie wirtualnym. 4. Uczeń zna i stosuje zasady ochrony własności intelektualnej.	Lekcje wychowawcze Lekcje przedmiotowe Lekcje informatyki	Wychowawcy Nauczyciele informatyki Nauczyciele przedmiotowi Pedagog Psycholog	Rozmowy z uczniami Badania ankietowe
3.	Przeciwdziałanie przemocy domowej i szkolnej	1. Nauczyciel potrafi rozpoznać symptomy maltretowania psychicznego i fizycznego. 2. Nauczyciel potrafi właściwej pomocy udzielić uczniom dotkniętym różnymi formami przemocy.	Szkolenia Rady Pedagogicznej Udzielanie indywidualnej pomocy	Dyrektor Wychowawcy Nauczyciele Pedagog Psycholog	Rozmowy z nauczycielami Ankiety ewaluacyjne po zakończeniu szkoleń
4.	Profesjonalna pomoc uczniom z rodzin dysfunkcyjnych	1. Szkoła udziela wszechstronnej pomocy uczniom i rodzinom potrzebującym wsparcia (opieka pedagogiczna i psychologiczna, korygowanie zaburzeń zachowania) 2. Szkoła współpracuje z rodzicami, w tym pomaga w uzyskaniu wsparcia materialnego oraz pomocy specjalistycznej w sytuacjach trudnych.	Rozmowy z uczniami, rodzicami Udzielanie indywidualnej pomocy	Dyrektor Ośrodek Pomocy Społecznej Ośrodek Interwencji Kryzysowej Policja Straż Miejska Wychowawcy	Rozmowy z uczniami, rodzicami

				Nauczyciele Pedagog Psycholog	
5.	Profilaktyka uzależnień	1. Uczeń jest świadomy zagrożeń wynikających ze stosowania środków uzależniających. 2. Uczeń wie, do kogo może zwrócić się z problemem. 3. Nauczyciel potrafi rozpoznać sygnały świadczące o stosowaniu przez ucznia środków uzależniających oraz właściwie mu pomóc. 4. Uczeń potrafi zachowywać się asertywnie w sytuacji zetknięcia się z substancjami uzależniającymi. 5. Szkoła współpracuje z rodzicami w celu zwalczania uzależnień.	Lekcje wychowawcze. Szkolenie Rady Pedagogicznej Prowadzenie programów profilaktycznych .	Dyrektor Wychowawcy Pedagog Psycholog Policja Straż Miejska Edukatorzy zewnątrzni	Rozmowy z uczniami, nauczycielami, rodzicami Anonimowe badania ankietowe dotyczące uzależnień Konsultacje dla nauczycieli i rodziców (liczba)
6.	Właściwa organizacja czasu wolnego	1. Uczeń potrafi właściwie spędzać czas wolny, mądrze i efektywnie korzystać z odpowiednich form rozrywki. 2. Uczeń wykorzystuje czas wolny do rozwijania własnych zainteresowań i pasji. 3. Uczeń zna i korzysta z oferty różnorodnych wydarzeń kulturalnych. 4. Uczeń ma możliwość korzystania z różnorodnej oferty kół zainteresowań.	Lekcje wychowawcze Lekcje przedmiotowe Wyjścia do kina, teatru, filharmonii itp. Koła zainteresowań	Dyrektor Wychowawcy Nauczyciele Samorząd Szkolny	Rozmowy z uczniami Badania ankietowe
7.	Profesjonalna pomoc uczniom	1. Uczeń korzysta z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych na terenie szkoły i poza nią.	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	Nauczyciel ZKK Nauczyciele	Frekwencja uczniów

	dyslektycznym	2. Nauczyciele respektują wskazania poradni psychologiczno-pedagogicznej do pracy z uczniem dyslektycznym, dostosowując wymagania do potrzeb i możliwości uczniów. 3. Rodzice i nauczyciele przedmiotowi mogą skorzystać z pomocy pedagoga, psychologa oraz nauczycieli prowadzących zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.	Konsultacje z nauczycielem prowadzącym ZKK/ pedagogiem/ psychologiem	języka polskiego Nauczyciele przedmiotowi Pedagog Psycholog	na zajęciach ZKK Kontrola pracy ucznia Rozmowy z uczniami, rodzicami i nauczycielami
8.	Profesjonalna pomoc uczniom niepełnosprawnym	1. Uczeń korzysta z z zajęć rewalidacyjnych i ew. zajęć korekcyjno-kompensacyjnych na terenie szkoły i poza nią. 2. Uczeń niepełnosprawny uczestniczy w życiu klasy i szkoły w możliwie najpełniejszy sposób. 3. Nauczyciele respektują wskazania poradni psychologiczno-pedagogicznej do pracy z uczniem niepełnosprawnym, dostosowując wymagania do potrzeb i możliwości ucznia. 4. Rodzice i nauczyciele przedmiotowi mogą skorzystać z pomocy pedagoga, psychologa oraz nauczycieli prowadzących zajęcia specjalistyczne.	Zajęcia rewalidacyjne Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne Konsultacje z nauczycielem specjalistą / pedagogiem/ psychologiem	Nauczyciel-specjalista Wychowawcy Zespoły wychowawcze Nauczyciele przedmiotowi Pedagog Psycholog	Frekwencja uczniów na zajęciach Kontrola pracy ucznia Rozmowy z uczniami, rodzicami i nauczycielami
9.	Profesjonalna pomoc uczniom zdolnym	1. Uczeń korzysta z możliwości realizowania indywidualnego programu lub toku nauki oraz uzyskania pomocy stypendialnej. 2. Uczeń ma możliwość rozwijania uzdolnień poza szkołą, np. poprzez współpracę z uczelniami. 3. Nauczyciele respektują wskazania poradni psychologiczno-pedagogicznej do pracy z uczniem zdolnym.	Indywidualny program lub tok nauki Zajęcia rozwijające poza terenem szkoły (np. politechnika, uniwersytet)	Nauczyciele prowadzący indywidualny program lub tok nauki Pedagog Psycholog	Rozmowy z uczniami, rodzicami i nauczycielami

		4. Rodzice i nauczyciele przedmiotowi mogą skorzystać z pomocy pedagoga, psychologa w postępowaniu z uczniem uzdolnionym.			
10.	Pomoc w wyborze dalszej drogi kształcenia	1. Każdy uczeń, a zwłaszcza ten ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi (np. uczeń zdolny, dyslektyczny, niepełnosprawny) posiada pełny zasób informacji o ofertach szkół wyższych. 2. Uczeń potrafi dokonywać trafnych wyborów dotyczących dalszej ścieżki kształcenia. 3. Uczeń jest ukierunkowany na ciągły rozwój, samokształcenie i dyscyplinę wewnętrzną.	Lekcje wychowawcze Konsultacje, warsztaty i zajęcia (także w terenie) z doradcą zawodowym	Doradca zawodowy Wychowawcy Bibliotekarz Pedagog Psycholog	Rozmowy z uczniami i rodzicami Badania ankietowe
11.	Kształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy wobec własnego zdrowia	1. Uczeń posiada wiedzę na temat przyczyn i rodzajów zagrożeń zdrowia fizycznego i psychicznego. 2. Uczeń zna podstawowe zasady zdrowego stylu życia, sprzyjające prawidłowemu rozwojowi fizycznemu i psychicznemu. 3. Uczeń potrafi dbać o utrzymanie zdrowia fizycznego i psychicznego.	Lekcje wychowawcze Lekcje przedmiotowe Zajęcia z higienistką szkolną Prowadzenie programów profilaktycznych	Wychowawca Higienistka szkolna Nauczyciele przedmiotowi Pedagog Psycholog	Rozmowy z uczniami Badania ankietowe
12.	Wychowanie ku wartościom	1. Uczeń charakteryzuje się wysoką kulturą osobistą, solidnością i punktualnością. 2. Uczeń jest odpowiedzialny, prawy, szanuje siebie i drugiego człowieka. 3. Uczeń zna i szanuje historię, tradycję, kulturę ojczyzny i regionu. 4. Uczeń jest tolerancyjny i akceptuje różnorodność kulturową, światopoglądową	Lekcje wychowawcze Lekcje przedmiotowe Projekty edukacyjne Akademie Wyjścia do kina, teatru, muzeów Wycieczki szkolne	Wychowawca Nauczyciele przedmiotowi Pedagog Psycholog	Rozmowy z uczniami, rodzicami i nauczycielami

		i religijną.			
13.	Kształtowanie wrażliwości społecznej i umiejętności współpracy	1. Uczeń jest wrażliwy na potrzeby innych. 2. Uczeń charakteryzuje się aktywną postawą prospołeczną oraz potrzebą niesienia pomocy innym. 3. Uczeń angażuje się w działania na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego. 4. Uczeń potrafi współpracować z innymi, szanując odmienność stanowisk i różnice zdań. 5. Uczeń stosuje zasady negocjacji i mediacji, doceniając wartość rozwiązań kompromisowych.	Działalność Szkolnego Koła Wolontariatu Działalność Samorządu Szkolnego Akcje charytatywne Projekty edukacyjne Programy edukacyjne Wymiana międzynarodowa Warsztaty	Szkolne Koło Wolontariatu Samorząd Szkolny Opiekun Szkolnego Koła Wolontariatu Opiekun Samorządu Szkolnego Wychowawca Nauczyciele Pedagog Psycholog	Rozmowy z uczniami, rodzicami i nauczycielami Badania ankietowe
14.	Kształtowanie odpowiedzialnej postawy wobec środowiska naturalnego	1. Uczeń zna i stosuje zasady ochrony środowiska. 2. Uczeń rozumie związek między działalnością człowieka a stanem środowiska naturalnego. 3. Uczeń aktywnie angażuje się w działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego.	Lekcje wychowawcze Lekcje przedmiotowe Lekcje w terenie Projekty edukacyjne Wycieczki szkolne	Wychowawca Nauczyciele przedmiotowi	Rozmowy z uczniami

Integralną częścią powyższego programu wychowawczo-profilaktycznego jest plan pracy wychowawczo-profilaktycznej (załącznik nr 1)

opracowały: Anna Jania, Anna Romaniuk, Yvona Woźniaková